

De Europese interne markt en Overijssel

De landen van de Europese Unie (EU) vormen samen een interne markt, gericht op economische integratie en vrijheid van economisch verkeer in de EU. In deze interne markt gelden andere regels voor inwoners van EU-landen dan voor inwoners uit andere landen. EU-inwoners kunnen bijvoorbeeld zonder grenzen studeren, wonen, winkelen, werken en met pensioen gaan in elke andere EU-lidstaat.

Wat houdt de interne markt precies in en hoe werkt het? Welke invloed heeft die op de provincie Overijssel? Dat wordt in dit signalement toegelicht. Ook geven we voorbeelden van hoe die impact zichtbaar wordt in de provincie Overijssel. Meestal wordt deze impact als positief ervaren, maar soms beperkt het ook onze mogelijkheden.

▲ De interne markt: wat is dat?

De interne markt is een samenwerking tussen EU-lidstaten en heeft als doel om welvaart en vrijheid binnen de EU te bevorderen. Het vrije verkeer van goederen, diensten, kapitaal en personen vormt de basis. De Europese Unie speelt in deze interne markt een belangrijke rol door het wegnemen van technische, juridische en bureaucratische obstakels die tussen lidstaten bestaan.

▲ Kapitaalmarktunie

Op veel vlakken is zakendoen met bedrijven in andere EU-landen al bijna net zo eenvoudig als met bedrijven uit een andere provincie, maar dat geldt niet voor alles. Zo werkt de EU nog aan verdere vereenvoudiging van de interne kapitaalmarkt, zodat beleggen in andere EU-landen

makkelijker wordt. In de toekomst wordt het hiermee makkelijker voor bedrijven om financiering van investeerders uit andere EU-landen te ontvangen.¹

▲ De digitale eengemaakte markt

De digitale eengemaakte markt is een initiatief van de Europese Unie om toegang tot digitale producten en diensten, zoals webshops, voor alle EU-burgers eenvoudiger te maken. De EU stelt regels op voor telecommunicatiediensten, auteursrechten en privacybescherming. Een voorbeeld hiervan is de Europese cookiewetgeving. Deze regels zijn op Europees niveau vastgesteld en voor alle EU-inwoners gelijk. Zo kunnen mensen en bedrijven in heel Europa onder dezelfde voorwaarden online winkelen, werken en communiceren.

▲ Uitdagingen binnen de interne markt

Hoewel er al veel geregeld is, ziet de EU nog mogelijkheden om regelgeving nog meer gelijk te trekken. Er wordt nog gewerkt aan:

- **Harmonisering van nationale belastingstelsels**, zodat je niet bij twee belastingdiensten aangifte hoeft te doen als je als Overijssels bedrijf ook producten verkoopt in Duitsland;
- **Harmonisering van nationale markten op het gebied van financiële diensten, energie en vervoer**. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de totstandkoming van een eenduidige belasting op financiële transacties binnen bovengenoemde sectoren;
- **Gelijke regels voor e-handel en (kwaliteits)normen tussen EU-landen**, waardoor een online winkel die consumentengoederen verkoopt in EU-landen dezelfde informatie moet verstrekken, zoals prijzen, verzendkosten en retourbeleid;
- **Vereenvoudiging van de erkenning van beroepskwalificaties**, zodat het voor inwoners eenvoudiger wordt om in een andere lidstaat te werken.

Invloed op Overijssel

De interne markt heeft ook invloed op Overijssel. Bedrijven in de provincie kunnen eenvoudiger handeldrijven met bedrijven uit andere EU-landen zonder de barrières die er zijn bij handel met landen buiten de EU. Zo zijn er geen wachttijden bij grensovergangen. Door het wegnemen van regeldruk wordt samenwerking binnen EU-grenzen makkelijker voor Overijsselse investeerders en bedrijven. Ook digitaal zakendoen wordt eenvoudiger. Dat kan een positieve impact hebben op het innovatievermogen van bedrijven: de toename van handel opent de deur naar nieuwe klanten, partners en zakelijke kansen. En stimuleert daarmee ook creativiteit en innovatie.²

Ook heeft de interne markt invloed op de import en export van Overijssel naar andere EU-landen. In 2022 bedroeg de import in Overijssel volgens cijfers van het CBS ruim € 15 miljard en de export bijna € 19 miljard. De interne markt maakt het mogelijk dat inwoners van de EU zonder kosten voor invoerrechten een pakketje kunnen bestellen in een ander EU-land. Ook kunnen zij zonder extra belemmeringen aan het werk bij Nederlandse werkgevers, iets wat bijvoorbeeld veel gebeurt bij de Universiteit Twente.

Trans-Europese Netwerken: om samenwerking binnen de EU te bevorderen

De interne markt wordt niet alleen versterkt door het gelijk-trekken van regelgeving. Samenwerking wordt ook gestimuleerd door regio's letterlijk met elkaar te verbinden. Dat gebeurt onder andere via Trans-Europese Netwerken (TEN's).

Er zijn verschillende soorten TEN's die zich allemaal richten op een specifieke manier van verbinding:

- TEN-T gaat over vervoer via spoor, wegen, zeeroutes en binnenwateren;
- eTEN gaat over telecommunicatie;
- TEN-E gaat over de infrastructuur op het gebied van energie.

De afbeelding op pagina 3 laat zien dat deze netwerken zich uitstrekken over de hele EU: van het puntje van Portugal tot de Baltische staten, van Griekenland tot Ierland.

Om deze netwerken te verbeteren en investeringen te bevorderen heeft de Europese Unie een fonds opgericht: de *Connecting Europe Facility*. Hier kunnen lidstaten subsidies aanvragen om bijvoorbeeld de infrastructuur te verbeteren, waardoor het bijvoorbeeld makkelijker wordt om goederen via water, weg en spoor te vervoeren naar een ander land.

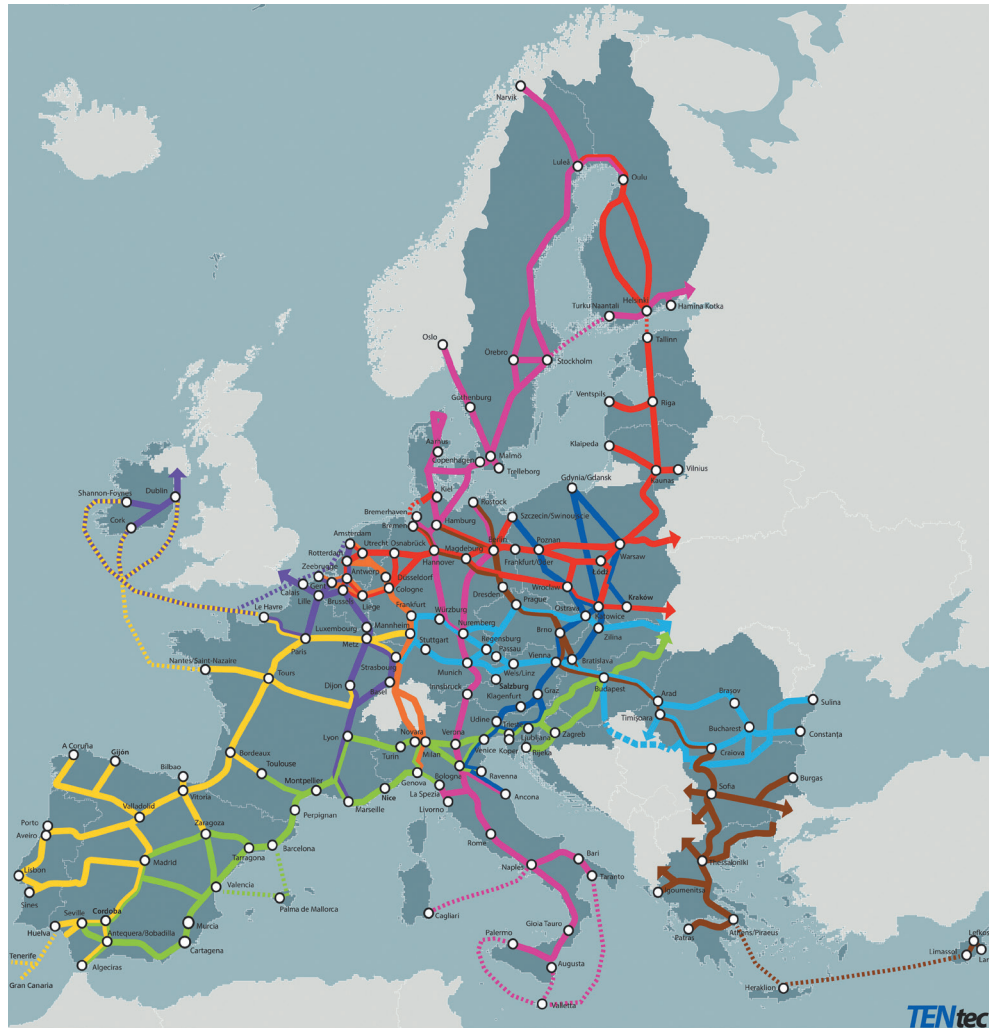
- Baltic - Adriatic
- North sea - Baltic
- Mediterranean
- Orient - Eastern Mediterranean
- Scandinavian - Mediterranean
- Rhine - Alpine
- Atlantic
- North sea Mediterranean
- Rhine - Danube

Voorbeeld:

Trans-Europese Corridors in Nederland

In Nederland lopen drie belangrijke corridors die deel uitmaken van het vervoersnetwerk TEN-T:

- De **North Sea-Baltic Corridor** verbindt de Noordzee met de Baltische Zee. Deze corridor bevordert niet alleen regionale verbindingen, maar ook de integratie van Nederland in de bredere Europese economie. De provincie Overijssel valt binnen deze corridor.
- De **Rhine-Alpine Corridor** loopt van de Rijn naar de Alpenregio en speelt een belangrijke rol in het versimpelen van handel en transport tussen verschillende landen.
- De **North Sea-Mediterranean Corridor** verbindt de Noordzee met de Middellandse Zee. Het draagt bij aan de economische ontwikkeling van Nederland en bevordert duurzaam transport.

▲ **De North Sea-Baltic Corridor**

De North Sea-Baltic Corridor verbindt het Oostzeegebied met het Noordzeegebied en loopt door België, Nederland, Noord-Duitsland, Polen en de Baltische staten. Sinds 2021 zijn ook Finland, het noordelijke deel van Zweden en een deel van Polen toegevoegd aan deze corridor. Sindsdien bestaat de corridor uit bijna 9.000 km spoorwegen, 7.000 km wegen en bijna 3000 km binnenwateren.⁴

Ook de provincie Overijssel valt binnen deze corridor. Zij bouwt aan een internationaal netwerk langs de corridor en zet zich in om het Rijk en Brussel te betrekken bij de toekomstplannen voor deze verbinding. Doel is om een duurzaam Europees logistiek netwerk te ontwikkelen dat projecten mogelijk maakt die bijdragen aan grote opgaven in Europa, zoals duurzaamheid vanuit de Green Deal. De verbinding met regio's en landen aan de corridor stimuleert samenwerkingen tussen bedrijven en zorgt voor kennisuitwisseling tussen overheden.

De regels op het gebied van staatssteun zijn opgesteld om een eerlijker speelveld binnen de Europese Unie te creëren

▲ **Staatssteun: bescherming van de markt**

Eerlijke concurrentie is een belangrijke voorwaarde voor het functioneren van een markt. Dat geldt ook voor de Europese interne markt. De EU heeft regels opgesteld om te voorkomen dat nationale overheden binnenlandse bedrijven bevoordelen ten opzichte van bedrijven uit andere EU-landen, bijvoorbeeld met financiële steun.

Als overheden bedrijven willen ondersteunen, moeten ze dat van tevoren melden aan de Europese Commissie (EC). Staatssteun mag pas worden verleend als de commissie akkoord geeft. Wordt de steun niet of te laat gemeld, dan kan de commissie eisen dat de overheid de steun van het betreffende bedrijf terugdraait.

Ook moeten lidstaten vrijstellingen voor staatssteun melden.⁵ Dat geldt zowel voor het Rijk als voor waterschappen, provincies en gemeenten. Ze zijn verplicht om informatie over hun steunregelingen online te publiceren, inclusief verwijzingen naar subsidieregelingen en subsidiebeschikkingen. Of er sprake is van staatssteun wordt bepaald aan de hand van vijf criteria, waaraan overheden hun steun moeten toetsen.⁶

De regels op het gebied van staatssteun zijn opgesteld om een eerlijker speelveld binnen de Europese Unie te creëren. Stel bijvoorbeeld dat een ander land veel subsidie geeft aan een bedrijf dat koffiezetapparaten maakt, waardoor dat bedrijf

die apparaten voor een lager bedrag kan verkopen. Als een vergelijkbare fabriek in Nederland deze subsidie niet krijgt, dan is dat oneerlijk. Het Nederlandse bedrijf moet immers, om alle kosten te dekken, een hogere prijs vragen voor hetzelfde product. Het gevolg is dat de consument het koffiezetapparaat uit het andere land gaat kopen, omdat deze goedkoper is. Dit maakt het voor de Nederlandse fabriek moeilijker om te blijven bestaan. Andersom beperken deze regels voor staatssteun de Nederlandse overheid ook in de mogelijkheden om Nederlandse bedrijven te steunen als dat betekent dat het concurrentievoordeel oplevert ten opzichte van bedrijven uit andere EU-landen.

▲ CE-markeringen

De Europese CE-markering wordt onder andere gebruikt voor bouwmaterialen, elektrische apparaten en speelgoed. Het is een voorbeeld van bescherming van de Europese markt en geeft aan dat een product volgens de fabrikant aan de EU-eisen voor veiligheid, gezondheid en milieubescherming voldoet. De CE-markering is verplicht voor producten waarvoor EU-specificaties bestaan. Denk daarbij aan telefoons en laptops, maar ook liften of speelgoed. Het kenmerk is ook verplicht voor bepaalde producten die in de EU worden verkocht, maar daarbuiten zijn gemaakt.

▲ Strategische autonomie:

minder afhankelijk worden van landen buiten de EU

Naast de bescherming van de interne markt, houdt de Europese Unie zich ook bezig met het verminderen van haar afhankelijkheid van landen buiten de EU. Dat doet zij bijvoorbeeld op het gebied van essentiële grondstoffen en technologieën, voeding, infrastructuur en veiligheid. Om haar onafhankelijkheid te vergroten, investeert de Europese Unie in producten en technologieën die voor de EU belangrijk zijn. Door deze investeringen kunnen producten van begin tot eind in de EU worden gemaakt. Denk daarbij aan chips voor mobiele telefoons en batterijen om energie in op te slaan. Dit zorgt ervoor dat we als EU economisch minder beïnvloed worden door andere landen. Een goede samenwerking tussen Europese bedrijven vergroot bovendien het concurrentievermogen van de EU ten opzichte van andere werelddelen.

▲ Interessante websites voor meer informatie

- Over de interne markt van de Europese Unie: www.european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/single-market_nl
- Over staatssteun: www.europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun
- Over vrijstellingsmogelijkheden voor staatssteun: www.europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/vrijstellingsmogelijkheden
- Over Trans-Europese Transportnetwerken (TEN's): europadecentraal.nl/onderwerp/vervoer/vervoersnetwerken-ten-t

Op veel vlakken is zakendoen met bedrijven in andere EU-landen al bijna net zo eenvoudig als met bedrijven uit een andere provincie

▲ Bronnen

- ¹ Ministerie van Financien (zd), *De Europese kapitaalmarktunie*. Geraadpleegd van: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-europese-unie/europese-kapitaalmarktunie
- ² OECD (2023), *Key issues in Digital Trade OECD Global Forum on Trade 2023 "Making Digital Trade Work for All"*. Geraadpleegd van: www.oecd.org/trade/OECD-key-issues-in-digital-trade.pdf.
- ³ Afbeelding: www.rfi.it/en/In-Europe/TEN-T-Corridors.html
- ⁴ Oost NL (2023), *Handelsmissie Baltische staten*. Geraadpleegd van: www.oostnl.nl/nl/nieuws/handelsmissie-baltische-staten
- ⁵ Zie ook: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/staatssteun/vrijstelling-staatssteun
- ⁶ Zie Staatssteun - Europa decentraal: www.europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun

▲ Colofon

Dit signalement is een uitgave van Trendbureau Overijssel en het Expertisecentrum Europa van de provincie Overijssel.
Tekst: Renske Graafland i.s.m. Anne Braakman, Annemarth Idenburg, Marcia Brouwer-Ilbrink, Margot Niezen en Saar van der Spek
Eindredactie: Karin Andringa
Vormgeving: Sigrid Spier